

NICHITA STĂNESCU - „LEOAICĂ TÂNĂRĂ, IUBIREA...”

- 1) încadrare în opera lui Nichita Stănescu:
- 2) trăsături ale operei lirice, în general, și ale poeziei interpretate, în special :
- 3) semnificația titlului :
- 4) analiza secvențelor poetice:
 - a) cuvinte – cheie și câmpuri semantice – relevarea valorii conotative a cuvintelor:
 - b) particularități stilistice și imagini artistice:
- 5) elemente de prozodie:
- 6) elemente structurale și compoziționale : alcătuire, teme, motive literare și leitmotive – idei și sentimente:
- 7) încadrare în curent literar, în universul liric și în istoria literară:

- 1) Poezia Leoaică tânără, iubirea aparține volumului O viziune a sentimentelor apărut în 1964, al doilea după Sensul iubirii (1960), și poate fi numit „un psalm” al dragostei, în care asocierea ceremonialului iubirii cu actul verbal pune în lumină relația fundamentală în lirica stănesciană dintre Eros și Logos. Tema preferată a acestui volum este iubirea, stare extatică, modalitate de integrare în armoniile universale sau cale spre revelație, sentiment capabil să nască și să întrețină întreaga fire. Pentru Nichita, iubirea este o permanentă „întâmplare a ființei”, unicul mod de existență. Dacă tema esențială a operei sale o reprezintă Iubirea cântată prin Logos (Cuvânt), atunci Iubirea este sinonim al Poeziei. Cuvintele devin expresie a sentimentelor, iar discursul poetic se metamorfozează într-un ceremonial erotic. Efectul este comun: atât Arta, cât și Iubirea – care la Nichita sunt indisolubile – declanșează katharsis-ul, elevația spirituală, propensiunea spre celest. Această metamorfoză lăuntrică este descrisă și în poezia Leoaică tânără, iubirea , unde relația Logos – Eros este menținută implicit. De aceea, o poezie a iubirii este, simultan, și o artă poetică.
- 2) Receptarea unei opere lirice constituie, în esență, un proces de re-creare a poeziei. Ceea ce îi este specific se numește lirism, vibrația interiorului, care nu poate fi percepută prin „tăierea” conținutului de sentimente de forma prin care acestea sunt exprimate. Poezia este un corp, un întreg care va fi analizat simultan, atât ca formă artistică dar și ca sentiment trăit intim de fiecare cititor.

Sentimentul care se desprinde din versurile acestei poezii e cel de vibrație continuă din momentul în care omul se întâlnește întâmplător și brutal cu iubirea, metamorfozându-se pe sine și întregul univers. Poezia lasă impresia de spontaneitate în eliberarea sentimentelor. Poetul trece prin faza de descoperire a sentimentului iubirii, etapă care poate fi numită „trezirea din somn”, „o nouă ordine a lucrurilor”. El vede lumea prin eros și, totodată, vede lumea limbajului prin eros. Cele două noțiuni, eros și logos, rămân conjugate: verbul poetic, cuvântul, este materia și organul senzorial („privire”, „auz”) iar poezia este simțire, este elogiul sentimentului iubirii.
- 3) Viziunea asupra iubirii este originală: dragostea (abstracțiune) este corporalizată, concretizată, întrupându-se într-o „leoaică tânără”, apozitie metaforică antepusă, într-o comparație implicită

(eliptică), în titlul poeziei. Transferul semantic urmărit de poet prin introducerea felinei în reprezentarea dragostei are în vedere atributele intrinseci ale acesteia: sălbăticie, instinctualitate, ferocitate dar și frumusețe, libertate. Iubirea este un sentiment necruțător, feroce, care atacă prin surprindere sau provocat. „Leoaica” devine simbolul puterii suverane a sentimentului iubirii, al fericii de a trăi prin iubire, al aspirației puternice, desfășurată pe verticală, apropiată tipului apolinic de a percepe lumea și viața.

4) Prima secvență poetică - idei:

- discursul liric se structurează sub forma unei confesiuni a eului liric care mărturisește propria aventură a trăirii sentimentului de iubire;
- iubirea ia forma agresivă a unei leoaice, metafora personificatoare din primul vers irizând semantic restul versurilor; nașterea acestui sentiment surprinde, sperie, tulbură; el „atacă” direct, în față, fără a da vreo șansă de scăpare, asemenea leului care nu mai scapă prada din colți;
- verbele dure care definesc intruziunea leoaicei în existența solitară a eului („mi-a sărit”, „mă pândise”, „i-a înfipt”, „m-a mușcat”) subliniază întâlnirea surprinzătoare cu iubirea: eul nu cunoscuse iubirea care îl atacă și îl invadează agresiv și irezistibil; perfectul compus traduce caracterul brusc și irevocabil al întâlnirii cu iubirea;
- în pofida diferenței de limbaj, viziunea este similară celei exprimate în trecut de Eminescu în Odă (în metru antic): „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată; / Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi, / Ochii mei nălțam visători la steaua / Singurătății. Când **deodată** tu răsăriși în cale-mi, / Suferință, tu, **dureros de dulce**...”; la ambii poeți, solitudinea este anulată brusc de pătrunderea violentă și bruscă („deodată” – Eminescu, „azi” – Nichita) a dragostei care le inundă ființa; e o clipă de excepție, un moment perturbator care inaugurează o nouă ordine spațio – temporală, „făcând posibilă ipostazierea cvasi – demiurgică a Eului”(Ion Pop);
- ferocitatea leoaicei lasă urme vizibile – colții înfipti în față, mușcătura în carnea feței – care poartă și conotația unui stigmat evident pentru ceilalți; sintagma „colții albi” face parte din câmpul semantic al agresivității și sugerează efectul devorator pe care iubirea îl are asupra identității sinelui; ca și la Eminescu, rana este interioară: e sufletul tulburat de iubire, de suferința „dureros de dulce” a voluptății erotice;
- jocul cuvintelor „în față” - „de față” este cel ce reface, fotogramă cu fotogramă, filmul nașterii poetului întru iubire;
- versurile 2 și 3 sugerează caracterul premeditat al atacului iubirii, sufletul fiind mereu disponibil sau în pericol de a se îndrăgosti, fără să prevadă momentul în care se va întâmpla;
- pronumele la persoana I sunt mărci clare ale eului liric exprimat; lirica eului;
- imagini artistice: vizuale, dinamice și tactile;

A doua secvență poetică – idei:

- forța acaparatoare a erosului poartă imense capacități de transfigurare, propulsând ființa către o imponderabilă stare spirituală; prin iubire, eul trece într-o altă dimensiune: trăind sentimentul superior al iubirii, el dobândește statutul de **centrum mundi** - „în jurul meu” -, iar propria sa metamorfoză

declanșează metamorfoza cosmică, **o nouă cosmogonie**; spiritul purificat și aflat în înălțare, în expansiune, are intuiția unei lumi perfecte, cercul fiind un simbol al perfecțiunii, al cerului, al absolutului etern – geometria circulară (imaginea cercului, locuțiunea populară cu accente argheziene „de-a dura”, comparația filtrată eminescian „ca o strângere de ape”) sugerând ideea desăvârșirii ființei prin iubire – dar oferă și o foarte personală viziune despre „scurgerea dinamică de energie” în teoria universului – cerc prin repetarea sintagmei „când mai” care însoțește două cuvinte ce construiesc două antinomii subînțelese, larg – strâmt, aproape - departe („zvârlire de obiecte prin aer”, „mereu câte-o cupolă” – în volumul Oul și sfera);

- abandonul imanentului prin zbor și transcendența sunt subliniate prin intermediul simțurilor exacerbate: vâzul se întâlnește cu auzul într-o sinestezie tipic simbolistă, traducând ascensiunea eului spre absolut, calea iluminării reprezentând-o iubirea; simbolul curcubeului și structura metaforică din versurile 5 și 6 ale celei de-a doua secvențe poetice evidențiază capacitatea ființei de a se renaște prin iubirea care devine punte între două lumi: real – ireal, contingent – transcendent; tăierea „în două” a curcubeului amintește de nevoia de refacere a Androginului, a cuplului edenic, cele două jumătăți regăsite refăcând acel etern Unu universal; situat acum în planul transcendent, eul liric trăiește plinar și fericit sentimentul iubirii care îi copleșește sufletul, cântecul ciocârliei – pasăre solară, apolinică - celebrând metamorfoza benefică a eului și a universului;
- apa joacă rolul oglinzii barbiene: poartă de trecere din contingent în transcendent, fiind și un semn al începutului iubirii;
- metafore: „un cerc de-a dura”, „strângere de ape”, „curcubeu tăiat în două”;
- ingambamentul conferă cursivitate ideilor;
- verbele la perfectul simplu („se făcu”, „șășni”, „întâlni”) dau dinamism discursului și ideilor exprimate și anunță verbele la prezent din ultima secvență care desăvârșesc transfigurarea eului poetic sub impactul devastator al iubirii;
- imagini artistice: vizuale, auditive, dinamice;

A treia secvență poetică – idei:

- omul s-a dematerializat fixându-se în planul ideilor, s-a abstractizat, constatând metamorfoza ființei la exterior dar, mai ales, în interior, lăuntric; mâna care nu mai recunoaște vechiul „eu” sugerează transformarea totală a celui care, invadat de forța copleșitoare a iubirii, nu-și mai regăsește sinele anterior; gestul circumscrie o jumătate de cerc sau o jumătate de inimă: sprânceană (cunoașterea), tâmplă (gândire), bărbie (rostire, senzualitate);
- **verbul la perfectul compus „mi-am dus”** poate sugera desăvârșirea metamorfozei eului sau consumarea iubirii după care acesta încearcă inutil să se regăsească; **verbele le prezentul etern, „alunecă”, „trece”, și locuțiunile adverbiale „în neștire” și reiterata „înc-o vreme”** induc ideea persistenței iubirii în sufletul omului, etern îndrăgostit; mișcările exprimate de verbe sunt lente, alunecoase, întocmai unduirii „vicleane” a leoaicei care, după atacul brutal prin care s-a „înfîpt” în „fața” eului, începe să se insinueze treptat și voluptuos în sufletul poetului care, fremătător, așteaptă

- o nouă întâlnire, mereu în pericolul de a pica pradă iubirii necontrolate; se produce o identificare între eu și „leoaica arămie”, imagine a maturizării sentimentului, așa cum deșertul – univers inefabil al cunoașterii - se contopește în culori cu leoaica – iubire;
- se creează impresia simetriei între începutul poeziei și finalul acesteia prin repetarea imaginii leoaicei; de fapt, **raportul vânător – vânat, prădător – pradă** s-a inversat: dacă, inițial, leoaica – iubire îl vânează pe om, în final, omul „pândește în încordare” iubirea, devenită joc viclean dar seducător;
- **repetiția** din final are ton de incantație, descântec, vrajă; urmată de **punctele de suspensie**, amplificată prin conjuncția „și”, ea exprimă eternitatea iubirii, sentiment universal în afara căruia nu există nimic;
- **metafore**: „mâna”, „sprânceană”, „tâmplă”, „un deșert în strălucire”, „o leoaică arămie”;
- **epitete**: „arămie”, „vicleane”, „în neștire”;
- imagini artistice: vizuale, tactile, de mișcare;

- 5) – strofe inegale (sextină, octet, decimă), versuri inegale, libere și cu rimă împerecheată sau încrucișată, ingambamentul, ritm combinat (dactil, peon, amfibrah) ce sugerează fie spontaneitate, fie curgere domoală, nesfârșită, ca în vis;
- 6) – tema iubirii exprimată nuanțat în fiecare secvență poetică: iubirea fulgerătoare, raportul îndrăgostitului cu lumea, raportul dintre eu și sine, iubirea care naște omul și universul; cosmogonia, cuplul, curcubeul, zborul, expansiunea, corporalizarea abstractului – iubirea ca leoaică și cuvântul ca „leu alergând” -, Poezia sinonimă cu Iubirea, dematerializarea ființei umane; erosul ca dorință de autocunoaștere;
- 7) – ruptura de tradiție și susținerea unor principii de creație artistică aflate sub autonomia esteticului sunt obiectivele modernismului, preluate și de scriitorii noemoderniști în perioada postbelică; la Nichita, neomodernismul înseamnă o poezie a „necuvintelor”; el face din cuvinte substanțe plasmatice capabile să ia cele mai neașteptate forme; Stănescu modelează cuvântul ce pulsează vital în procesul „genetic” al poemului; magia sonorității cuvântului devenit „necuvânt” într-o lirică ce renunță la ordinea obiectivă, logică și gramaticală;
 - identificarea adolescenței ca „vârstă de aur” a cuvântului prin irumperea iubirii în existența sa; Eros și Logos rămân conjugate în poezia sa; viziunea originală asupra iubirii: corporalizarea iubirii și dematerializarea omului aflat sub puterea ei;
 - cosmicizarea iubirii prilejuiește poetului meditația asupra universului, a naturii și a divinității la care omul se raportează;
 - la nivel prozodic – eufonie originală prin complexitatea structurii, a ritmului, rimei și măsurii, prin utilizarea ingambamentului.

Neomodernismul

Trimiteți celorlalți de la curs...

Material nou: Leoaică tânără,
iubirea...

19:31

Adăugați un comentariu la curs

LACATUSU SIMONA